

FELFÖLDI (ANNA) ANIKÓ MONDJA¹

A Budapesti Operettszínház Örökös Tagja, kétszeres Jászai Mari-díjas színművész, érdemes művész, a Bársony Rózsi – emlékgűrű, a Déryné-díj, és a Budapesti Operettszínház Életműdíjának és Operett Nagydíjának birtokosa.

1938. április 28-án született Budapesten. Pályája a Nemzeti Színház gyakornokaként indult, 1957-től a kecskeméti Katona József Színházban, majd 1959 – 1966 között a Vidám Színpadon folytatódott. 1966 óta – azaz 52 éve! - a Budapesti (régebbi nevén: Fővárosi) Operettszínház tagja.

Anyai ágon több neves színész is volt az erdélyi származású családban: ükapja Benkő Kálmán színész és író a Nemzeti Színház tagja is volt, dédanyja Benkő Jolán operett- és népszínmű énekes, színész és író, Déryné kortársaként közkedvelt komika volt. Édesanyja is énekelt, zongorán és cimbalmon kiválóan játszott.

Férje, Körmendi Vilmos (1931 – 2016) közismert muzsikus, zeneszerző, hangszerelő, karmester a Magyar Rádió könnyűzenei osztályának vezetője volt.

előhang²

Továbbra sem idegen tőlem a szándék, hogy azt a 60 évet, melyet pályámon eltöltöttem, történéseivel, szakmai, művészeti, társadalmi, politikai összefüggéseiben, sztorikkal fűszerezve úgy adjam közre, ahogy azt én megéltem. Sem önéletrajzra, sem társszerzősége nem vágyom, csupán arra, hogy dokumentumok, interjúk, érvek, ellenérvek, történetek felhasználásával alakuljon ki olyan kép rólam, mely érdemes arra, hogy múltunkat felidézzük, és azt hiszem, én ismerem a legjobban magam. Manapság mindenki azt mesél, amit akar, ezért a kérdések összehangolása is olyan feladat, mely könnyen ragadhat a műfajhoz illő szórakoztatás szintjére. Nem szeretem a közhelyeket, soha nem vágytam celebstátuszt elérni, ezért kérem a megértést, köszönöm a bizalmat!

ahogyan kezdődött

Ha azt kérdeznéd tőlem, hogy hogyan kezdődött, akkor azt válaszolnám rá, hogy mint a mesében. Nem fogod elhinni: az Állatkertben. Szépségversenyt nyertem az Állatkerti Szabadtéri Színpadon olyan zsűri előtt, mint Ráday Imre színész, a régi filmek sármos csábítója, Pátzay Pál szobrász, Radó Vilmos kecskeméti színigazgató, Fejér István, a Vidám Színpad igazgatója, Rotschild Klára divatszalon-tulajdonos, kritikusok, „fogdosőrök” – ezt a szót én találtam ki, mert akik ott terelték a kislányokat, mindjárt kicsit fogdosódtak is rajtuk. A győzelem után megkérdezték, mi akarok lenni, színésznő? Nem. Mi? Színésznő? Hm, megpróbálhatom, bár nem ez volt a szándékom. Apám fiúsan nevelt, azt szerette volna, ha a lányából mérnök lesz, ajándékba nem babákat, hanem barkácskészletet kaptam, ennek köszönhetően, ha valami elromlik otthon, ritkán hívok szerelőt... De hát jelentkeztem a főiskolára, ahogy szokás, és kiestem a rostán, a harmadikon, ahogy szokás. Vigasztaltak, hogy nem azért nem vettek fel, mert nem vagyok tehetséges, hanem azért, mert erre a fazonra, erre a típusra, ami én vagyok, az elkövetkezendő időben nem lesz szükség. Elhatároztam, hogy megbizonyítom, ha már elindultam ezen az úton, nekem lesz igazam. Énekelni, táncolni

¹Az interjú 2018 márciusában készült, a Művésznő áprilisban ünnepelte meg 80.s születésnapját, a színház által rendezett díszelőadás keretében énekelt-táncolta el Mrs. Irene Roe szerepét az *Amerikai komédia* című zenés játékban, és azt követően is aktív maradt 2020. január 7-én hirtelen bekövetkezett haláláig.

²A szövegben az egyes fejezetcímek és személynevek vastag betűs kiemelései a Művésznő egyetértésével történtek. Az interjú alapján a szöveget lejegyezte és szerkesztette Sárdi Mihály.

tanultam, és mindenhova beiratkoztam, ahol indult valami stúdió. A Rádió zenei stúdiójába jártam, a végeredmény „A” kategóriás táncdalénekesnő, Németh Lehel³ felénekelhettem például a *Nekem a Balaton a Riviéra* című első lemezdalomat. Jártam egy másik stúdióba is, amit az Országos Rendező Iroda szervezett, annak a legnagyobb eredménye a megismert tanári kar volt, például Turán László, a neves zongorista volt a korrepetitor, Romhányi József⁴ tanította a zeneelméletet és Horváth Tivadar énekes színész és rendező is oktatott. Ők tartották felém az első tükröt, hogy milyen is vagyok valójában: kedves, szerény, vidám...

ismerkedés a színházzal

Nos, a Vidám Színpaddal folytatódik a mese. Képzeld el egy társulatot, ahol kötelező volt a szeretet. Olyan „játszópajtásaim” voltak, mint Komlós Vilmos és Herczegh Jenő, a „nagy” Hacsek és Sajó páros, Kellér Dezső, Darvas Szilárd humoristák, és a jobbnál jobb, fantasztikus színészek - Benedek Tibor, Salamon Béla, az előbb már említett színész-rendező Horváth Tivadar, vagy Kazal László, Kabos László, Kibédi Ervin, hogy hirtelen csak a férfiakat soroljam fel, hiszen a kolléganőim akkor még nem is éltek... Ők még tudták, mi a színház, a színházi alázat, hogy kell tisztelni, hogy kell szeretni, hogy kell szenvedni érte, mi a siker titka, és a népszerűség fantasztikus érzése...

Horváth Tivadar barátsága egyet jelentett nekem azzal, hogy bekerülhettem a színházi világba. Ez később volt, ami most eszembe jutott, hogy ő rendezte például – amit aztán az Operettszínházba is bevitték - Fényes Szabolcs: *Maya*⁵ című operettjét a Budai Parkszínpadon, amibe játszhattam, Seregi László az Operaházból volt a koreográfus, a szakmai vezető és karmester a későbbi férjem, **Körmendi Vilmos**. Ez volt az első találkozásunk. Ebben az előadásban énekeltem azt a dalt, hogy *Tudom, hogy van neki, na mije van neki...* alakja, hallása, jó mozgása van neki... - gondoltam hozzá! Nahát, itt aztán minden kiderült rólam, de számomra is kiderült, hogy ez a műfaj még sok tanulást, gyakorlást és fegyelmezett életmódot kíván. A sikerhez a színpadon 89 százalék kemény munka, 10 százalék tehetség és 1 százalék szerencse kell. Egyébként ez a legfontosabb, mert nekem szerencsém volt.

nemzetis stúdiós

Ami indult, mindenhol ott voltam, és beiratkoztam a Nemzeti Színház stúdiójába - mert akkor volt egy ilyen, a régi Nemzeti Színházban, ami ott állt még, ahol a 6-os villamos megáll -, és mint stúdiós ott játszottam olyan szerepeket, és olyan embereket ismertem meg, akik meghatározták az életemet. Olyan darabokban játszottam, nevesíteni tudom, mint például '56 tavaszán a Margitszigeti Szabadtéri Színpadon játszottuk *Az ember tragédiáját*, ami - mint tudjuk - nagyon sok képből áll, tehát ott minden képben volt valami tennivalóm. Egy-egy mondatos kis szerepek, de boldog voltam velem. Aztán jött a *Vérnász* című Garcia Lorca darab, amit megzenésítettek, abban voltam nyoszolyólány, Máthé Erzs⁶ volt a főszereplő. Annyira fontos volt a szerep és a dal, hogy még ma is tudom, hogyha akarod. Persze csak pénzért... Gyakornokként voltam, valami napidíjat fizettek, persze cipőgombokat, de nem azért mentem. És játszottam Nagy Ignác *Tisztújítás* című darabjában, ott már nagyon szép szerepet kaptam. Volt egy kis előjáték a darab előtt, hogy ráhangolódjanak az előadásra. A függöny

³ Németh Lehel (1932-2005) táncdalénekes. Munkásként kezdte, operaénekesnek készült, mégis, 1957-től slágereivel ő lett a szocialista Magyarország első, nyugati értelemben vett sztárja. 1965-ben disszidált, csak a rendszerváltozást követően tért haza.

⁴ Romhányi József (1921-1983) a „rímhányóként” elhíresült neves szövegíró, műfordító zenei végzettségű lévén 1957-től 1960-ig az ORI elődjénél, az Állami Hangverseny-és Műsorigazgatóságnál művészeti vezető volt.

⁵ A *Maya* című operettnek Horváth Tivadar rendezésében 1967. június 30-án volt a premierje a Budai Parkszínpadon, a színházban szeptember 14-én került műsorba.

⁶ Máthé (Mertz) Erzs (1927-) a Nemzet Színésze, 1952-1983 között a Nemzeti, majd 2012-ig a Katona József Színház társulatának tagja volt.

előtt letettek egy padot, azon egy parasztlány, meg egy parasztfiú énekeltek együtt. A fiút akkor még Fricz Zsigának hívták, később Fülöp Zsigmond⁷ lett belőle, ő volt a partnerem. A Nemzeti Színháznak akkor a Katona József Színház volt a kamaraszínháza, ahol például egy fantasztikus előadásban vehettem részt, John Osborne: *Komédiások* című darabjában voltam ugyancsak táncos lány, amiben Major Tamás volt a főszereplő. Abban már volt egy-két mondatom...

Így kedvet kaptam természetesen a pályához, és már kezdtek észrevenni azt, hogy itt vagyok. Hétfőnként a Fészek Klubban volt valami olyasmi, amit ma már idegen szóval castingnak hívnak. Nahát, ott ilyen természetes „castingolás” történt. Az igazgatók akkor még lejártak vidékre, megnézték egy csomó előadást, és hétfőnként – miután az szabadnap volt a vidéki színházaknál – följöttek a fiatalok, és akkor személyesen is meg tudtak egymással ismerkedni. És egy ilyen beszélgetés alkalmával megjelent a Kecskeméti Katona József Színház igazgatója, Radó Vilmos, és elmondta, hogy írtak egy darabot a Csorba Istvánnal⁸, aki itt az Operettben volt színész, *Balaton szépe* címmel, és kerestek hozzá egy olyan szereplőt, akinek valami köze már volt egy szépségversenyhez, valamint volt már valaha színpadon is.

a „tanulópénz” Kecskeméten

És elküldtek engem a Feleki Kamillka feleségéhez, Finikéhez, hogy nézze meg, mit tudok táncolni. Ő leült a zongorához, és kellett ott nekem keringőt, meg mindenfélét magamban táncolni. Érdekes összefüggés az én életemben, hogy én fiatalon válogatott szertornász voltam, csak egy sérülés miatt abba kellett hagyni. Elárulom, most már nyugodtan ki lehet számolni, 1952-ben a Helsinki Olimpiára, mint ifi utánpótlás válogatott kijutottam. Tehát, mivel nem tanultam táncolni, én később sem úgy táncoltam, mint egy balerina, hanem mint egy tornász. Ez annyira jellegzetes, hogyha megfigyeled. Másképp táncolok, mint más. Ez torna, nem balett...

Akkor elvittek a Kis Gabi bácsi nevű hangképző tanárhoz, mert teljesen civil hangom volt, olyan, mint amit a Rádió stúdióban skáláztattak... És mi történt? „Ezerrel” próbáltam a *Balaton szépe* című darabot, amikor a premier előtt egy héttel megérkezett a Krencsey Marianne⁹ és átvette a szerepet tőlem. Hát, amiért leszerződtek, azt nem érhettem el, mert ő közben megtanulta a szerepet. Én próbáltam helyette, és ő játszott a premieren... Erre mondják, hogy „a tanulópénzt” meg kell fizetni!

Elment a kedvem a kecskeméti színházról persze, de közben megtanultam olyanokat, például a *Fekete Péterben*¹⁰ a Colette-et, sok olyan szerepet, ami esetleg majd nekem való lehet, és aztán ezeket eljátszhattam az úgynevezett „tájéloadásokban”.

Vidám Színpad

Amikor az állatkerti szépségversenyen a zsűriből odajött hozzám **Fejér István**, és azt mondta: „Kislány, ha egyszer színházhoz akar kerülni, akkor keressen meg. Mert nem azt mondtuk egymás között, mikor beszélgettünk - most elpletykálom, – hogy maga egy tökéletes szépség, de azt észrevettük, hogy „valaki” kijött a kifutóra, tehát egy egyéniség jött ki. Emiatt mondom, hogy keressen meg”. És pechje volt, mert miután elment a kedvem Kecskeméttől,

⁷ Fülöp (Fritz) Zsigmond (1935-2014) színművész, a Nemzeti Színház örökös tagja, pályáját a diploma kézhezvételét követően még a Blaha Lujza téri Nemzetiben kezdte, amelynek – bár több kitéréssel, de 1984-től véglegesen – haláláig tagja volt.

⁸ Csorba István (1922-1981) színművész, operett buffó. Pályáját 1947-ben kezdte Kecskeméten, ahová többször visszaszerződött, akárcsak Kaposvárra. A Fővárosi Operettszínháznak 1962-1966 között volt tagja, később vendégként egy-egy szerepre visszajárt.

⁹ Krencsey Marianne (1931-2016) színművész, színházi rendező. 1951-1954 között elvégzi a Színház és Filmművészeti Főiskola rendező szakát. Nem sokkal később hatalmas népszerűsége tesz szert, pl. a *Liliomfi*, a *Szegény gazdagok* és *Az aranyember* című filmek főszerepeiben, de közben színházakban is játszik. 1958-1962 között volt a Kecskeméti Katona József Színház tagja. 1966-ban az USA-ba disszidált.

¹⁰ A népszerű operett zenéjét Eisemann Mihály, szövegkönyvét Somogyi Gyula, verseit Zágon István írta, az ősbemutató 1943. június 1-jén volt a Vígszínházban.

megkerestem. És mondtam, hogy kérem szépen, szeretnék idejönni akkor. De hát neki most nincs helye, nem tud lekasztani státuszt, de ha táncosnőnek eljövök, akkor szívesen fogad. Úgyhogy ez már majdnem színészethez közeli dolog volt. Az első szerepem a Vidám Színpad kamaraszínházában, a Kis Színpadon volt, a Jókai téren, ami most Kolibri Színház, és ott mentek a nagy szériák, az ilyen zenés játékok, a Kállai István¹¹ darabjából, a *Majd a papából* 500 előadás, és olyanok vendégszerepeltek, mint Gobbi Hilda, Sennyei Vera, Mezei Mária, Fejes Teri, és nagyon sok fontos személyiség az előbb említetteken kívül. A nagy szegénységben a díszlet az volt, hogy egy nagy mosóporos dobozt csináltak, amin belül volt egy fogantyú, csak a lábunk látszott ki és a fejünk, és rá volt festve a ruha. **Vogel Erikkel**¹² itt dolgoztam először, az egész az ő ötlete volt, akivel aztán nagyon jó barátok lettünk. Miután ő volt a Vidám Színpad díszlet- és jelmeztervezője, mindent ő csinált mindig. Az, hogy nekem van tőle néhány ruhatervem otthon, meg kaptam egy gyönyörűséget a lakásom lépcsőházába, ez nemcsak azért van, mert hogy jó barátok voltunk, hanem mert én mindig szót fogadtam, a jó tanácsait meghallgattam, odafigyeltem, mit mond, és egy nagy titkot árult el nekem: ahhoz hogy a színpadon valaki tökéletesen tudjon kinézni – ez főleg a nőkre vonatkozik – ahhoz ismerni kell a testén a saját hibáit. És ha ezt elárulja a jelmeztervezőnek, úgy, mint egy gyóntatónak, hogy kérem ez meg ez a hibám van, akkor az ellen a tervezéskor és a szabáskor lehet védekezni. Mindenki azt hitte egy életen át, hogy én tökéletesen nézek ki, mert emiatt le tudtam ülni a jelmeztervezővel, megbeszélni, milyen szint szeretnék, mi áll nekem jól, hiszen a jó kosztüm az fele siker, az hozzásegíti az embert a figura megtalálásához. Tehát aztán a két képnek az a története, hogy azt mondta nekem: „Válassz!” S mondtam, hogy ezeket mindig szerettem. Például a Maya - ruhám még mindig megvan. Hát ez volt a Vidám Színpad, ahol státuszba kerültem, és tényleg fantasztikus dolgokat játszottam. Például az első nagy igazi premierem az a Molnár Ferenc *Doktor úr* című darabja volt, amiben a Lenkét játszottam, itt a Kis Színpadon, ez már zenés volt.

egy sorsdöntő beugrás

Ahol ezt eljátszottam, a Fejér István olyan igazgató volt, aki elsősorban saját társulatában gondolkodott, törődött a tagsággal, és nem az volt, hogy valamit kitalált és kívülről hozott rá szereplőt. Az még belefért, hogy egy-egy vendég jött, az nem baj, és volt a Sólyom Janka nevű híres sanzonett, akinek az volt az „erőssége”, hogy a Kádár feleségének, a Marikának volt a barátnője. Na, vele kapcsolatban szerzett is az igazgatóm egy „mélybe ugrást” nekem, elmondom, hogyan. A nagy sanzonett, ahol született, ott leégett a községeháza, tehát igazi hitelesített születési éve nem volt, beírt egy számot, pechére, mert már rég nyugdíjas korú volt, de még mindig dolgoznia kellett, mert meghamisította az adatait. Muszlin kendőkben olyanokat énekelt még nyolcszáz éves korában is, hogy „*Mi marseilles-i lányok*” ... Borzasztó! Nem szerette senki, mert olyan erőszakos, kellemetlen csaj volt. Tudod, a műszak sem szerette, és a műszak, az őszinte. És a műszak úgy szúrta ki vele, hogy a szereplő asztalka egyik lábából picikét lefaragtak. Bejött a nagy diva, hátratámaszkodott, és majdnem beesett hátra. Na most, amikor a Kádárék jöttek a premierre, ki kellett találni valamit, hogy miért nem lép fel egy ilyen alkalommal, és azt mondták, hogy a Sólyom Janka beteg lett, és a Fejér azonnal küldetett értem, a Bán Zolival, az ügyelővel - nem tudom, hallottál-e róla, aki olyan kicsi volt, hogy az elejtett szavakat is meghallotta ... -, hogy „*gyerünk, hol a ruha, hol a kotta?*”. Mondom: „*milyen ruha, milyen kotta?*” Azt mondja: „*Hát be kell ugrani, most este,*

¹¹ Kállai István (1929-2015) író, dramaturg, humorista. Sok sikeres vígjáték, színmű és filmforgatókönyv fűződik a nevéhez, az operett műfajának nagy tudású ismerőjeként számtalan átdolgozás, fordítás, új zenés darabok szövegkönyve fűződik nevéhez. Közel két évtizedet töltött a Budapesti Operettszínházban amelynek örökös tagja lett.

¹² Vogel (Imre) Erik (1907-1996) a magyar díszlet-és jelmeztervezők egyik doyenje, a XX. sz. magyar zenés színpadának jelentős alakja már 1927-ben tervezett a Fővárosi Operettszínházban, de amelynek csak az 1948/49-es évadban, Fényes Szabolcs igazgatása alatt volt tagja. 1951-ben mindketten a Vidám Színpad alapító művészeti vezetői lettek.

mert a Sólyom Janka beteg.” „*És én mit csináljak?*” kérdeztem. Azt mondja, „*hát az Ötvös Marci majd lekísér.*” És így, se próba, se semmi nélkül beálltam és elénekeltam azt a Szexepiles nőt és Ródlit Jódlit, amit az S. Nagy István, Ulmann Ottó szerzőpáros írt nekem, amikor itt ültek a Moulin teraszán.

És nagyon nagy sikerem volt, és ezt megjegyezte a Fejér, és amikor jött a szilveszteri műsor, akkor azt mondta, hogy te, az lenne a kérésem, hogy a Kis Színpadon konferáld végig az előadást, ezek és ezek a szereplők, és ha netán valaki lekésne, akkor csináld meg ezt a két dalt. És akkor „természetesen” lekésett az akkori barátnője, nem mondom meg, az ki, nem illik nevesíteni, adott neki egy kis gázsit, hogy hm... késsen el, és beugrottam és megcsináltam. Na most, az összekötő szövegeket akkor már én írtam versikékben, mert azt teljesen magamra tudtam formálni. Ő tudta azt, hogy gondolkodó féle vagyok, és aztán rám bízta a *Doktor úr*¹³ című darabban Lenkét. Ez volt '61 – '62-ben, mert, ugye 1958-ban szerződtem oda Kecskemétre, ahova 1957-ben kerültem, ezért mondhattam én, hogy 60 éve vagyok a pályán!

Katit keressük!¹⁴

Akkor a televízióból jött egy megkeresés, hogy játsszak az első kvízzjátékban, ami élőben ment, *Katit keressük*, az volt a címe, és nagyon népszerű műsor volt, Kép Ernő volt a Szénási Ernő és a Garics János volt a fiú, egyébként mindketten a Madách Színházból. Az volt a történet, hogy egy fiú és egy lány megismerkednek, de a lány próbára akarja tenni, hogy a fiú mennyire olvasott, mennyire művelt, mit ismer az életből, hogy áll a világhoz, és erre csináltak egy játékot. Hogy a randevúra, amit megbeszélte a fiú meg a lány, nem a lány ment el, hanem küldött egy kártyát, egy fényképet, egy verset, mit tudom én, és rá kellett jönnie a fiúnak, hogy hol várja a lány. És az egész ország Katit kereste, hogy hol van, rengeteg levél érkezett, hogy hol látta Katit. És annyira nagy siker volt, és minden élőben ment, ez nagyon fontos! Úgyhogy anyukámnak az első ajándékom egy televízió volt, hogy tudjon nézni. Szóval, nagyon nagy siker volt, és nekem ismertséget hozott. Mindezt azért meséltem el, mert a Salamon Béla bácsi is korszerű ember volt, és mindig tudta, hogy kit kell elvinni hakniba, úgyhogy elvitt a *Lepsénynél még megvolt* című előadásba haknizni, a kis három szonomat ott is elénekelhettem, és ő konferált föl, és mondta, hogy: „*akit az egész ország keres, mi megtaláltuk, és itt van, elhoztam. Aranyoskám, jöjjön be, itt van a Kati, akit keresünk!*” Aranyoskámnak hívott mindenkit. S egyszer bejött a vastapsomba, eltolt és bejött. Mondom: „*Béla bácsi, nekem lett volna még ebben egy kis menetem...*” Azt mondta: „*Maradjon, aranyoskám, maga még sokáig napozhat ott kint, nekem már nincs olyan sok időm!*” Annyira édes volt. Szóval ez történt.

hogyan lettem Annából Anikó... (és Ancsika)

És akkor előhozták a Robert Thomas *Nyolc nő* című előadását a Vidám Színpadra, de az krimi volt, és akkor még olyan volt a világ, hogy nem lehetett csak ½11-kor kezdeni, éjjeli előadás volt, ugye, merthogy gyilkosság, meg hulla satöbbi. És annak voltam az abszolút pozitív főszereplője, egy diáklány, abszolút főszereplő. És a Mányai Lajos játszott a darabban, a végén volt egy mondata, ő volt a papa, aki végül mégsem halt meg, csak kíváncsi volt, hogy a család hogy vélekedik róla, mióta már nincs. És engem nagyon szeretett Mányai, aki annak a

¹³ Molnár Ferenc első színpadi művéhez Kellér Dezső készített Zerkovitz Béla dalaiból betétszámokat a budapesti Jókai tér 10. sz. alatti színházba (most Kolibri Színház), amely a Kis Színpad elődjeként 1945-től a Medgyaszay Színpad, majd a darab bemutatásakor 1947-ben már a Modern Színház nevet viselte. A Kis Színpad 1954-1971 között működött itt, mint a Vidám Színpad kamaraszínháza.

¹⁴ A Magyar Televízió első kvízműsora 1959-ben indult.

Simon Zsuzsának¹⁵ volt a férje, aki kivágott engem a Főiskoláról, és itt a kör bezárul, ugyanis kérdezte tőlem, hogy mit szeretnék a *Nyolc nő* premierjére kapni. S mondtam, hogy én annyira tisztetem és szeretem a kedves feleségét, tudom, hogy úgylis eljön, és azt szeretném, hogy én hívjam meg őt a premierre, és hadd szerezzek neki én jegyet. Az első sor közepére szereztem jegyet a Simon Zsuzsának, és végig kellett néznie, hogy én négy évvel a „nem” felvételem után mit csinállok, mi lett belőlem, hogy sajnálhatja, hogy mért nem vett fel...

Közben a Fejér igazgatóm azt mondta, hogy ha ilyen szépen elindult a karrierem ebben a színházban, hiába vagyok mély, bűgő hangú, meg teljesen csak ember, legyek Anikó: „*Anna, ez kabarészínház, magának sem a műfaja, sem a külseje, sem a természete nem Annás!*” Így lett az én nevem Anikó. Mégis, arra vagyok a legbüszkébb, hogy ez a keresztnév a színpalak mögött évek óta *Ancsikára* szelődött a meglepően sok szeretettől, amit a kollégáimtól kapok!

út az Operettbe

Ez akkor nyáron volt, amikor az előbb említett *Maya* premierje, '67-ben a Budai Parkszínpadon, és az Operettszínházból jöttek főleg a szereplők, a Lehoczky Zsuzsa és a Galambos Erzsébet. És a fiúk, Harsányi Frigyes, Németh Sándor, Hadics László, én pedig a Madeleine-t játszottam. De előtte, még 1966 tavaszán az Operettszínházból fölhívott telefonon **Szlovák László**¹⁶ igazgató, és elmondta, hogy a Lehoczky Zsuzsi babát vár, de a színház tavaszra tervezte a *Csókolj meg, Katám!*¹⁷ felújítását, és felkért engem, hogy jöjjek már el vendégként eljátszani az ő szerepét, ami egy komplikált szerep volt, a Bianca. S a Németh Sanyinak is ebben volt egy nagy beugrása, és őt kaptam meg partnernek, és nagyon-nagyon jól sikerült az előadás, olyannyira, hogy a Seregi László főrendező azt találta ki, hogy mi lenne, hogyha cserélnék az ő feleségével ösztöl státuszt, hogy ő átmenjen a Vidám Színpadra, és akkor én meg idejövök! Neki akkor a Zilahy Hédi volt a felesége, aki itt volt színész az Operettszínházban. És akkor a Honthy Hannával a *Nagymamát* próbálták, de mindig elkésett a Hédi, és nagyon pipa volt rá a Hannuska, és ezt szóvá is tette a vezetőségnek. Tehát itt rossz helyzetbe került a Hédi, de hát a státusza komoly volt. És akkor ezt találta ki a Seregi, hogy cseréljek vele... Na most, én a Horváth Tivadartól, aki tényleg a mentorom és barátom volt, kérdeztem: „*Tivadar, mit csináljak? Mert én ugye, a Vidám Színpadon kezdtem, de én ott soha nem fogok „futóbajnokságot” nyerni, akármennyire szerettek és segítettek.* - „*Akkor kell menni, amikor hívnak, de én segítek neked*”- válaszolta. „*Az első előadás, amiben játszol úgylis a Maya lesz, amit a nyárról behozunk, úgyhogy ne félj tőle*”. S akkor a Hédi átment a Vidámra, azt elintézte a Fejér Pista, azt mondta róla: „*Miért ne jöjjön? Gyönyörű nő! Amire nekünk kell a kabaréban, arra fantasztikusan jó.*” Így kerültem én igazából cserével az Operettszínházba, de a *Csókolj meg, Katám!*-ban, mint vendég megszerettek már, így a társulatnak, amikor idejöttem, már nem voltam idegen.

az Operettszínházban

Akkor még a híres, nagy és szorosán összezáró csapat volt, ugye Honthy Hanna, Németh Marika, Petress Zsuzsa. A Bán Klárinak¹⁸ disszidálnia kellett Svájcba, mert nem jutott szóhoz,

¹⁵ Simon Zsuzsa (Weisz Margit, 1910-1996) színművész, rendező, főiskolai tanár, színházigazgató. Színészi hivatásának gyakorlásával párhuzamosan igazgatott, rendezett, tanított. A Fővárosi Operettszínház főrendezője volt 1960-62 között.

¹⁶ Szlovák László minisztériumi tisztviselőt, pártkádert 1960-ban neveztek ki a Fővárosi Operettszínház élére, miután Fényes Szabolcs művész igazgatót, akit az 1956 utáni konszolidációval bíztak meg, leváltották.

¹⁷ *Kiss me Kate!* – Cole Porter musical comedy-je, amely Shakespeare *Makrancos hölgye* nyomán íródott. A Fővárosi Operettszínházban 1963. november 15-én volt a magyarországi ősbemutatója, Horvai István rendezésében.

¹⁸ Bán Klári (1928-?) színművész, primadonna. 1952-ben végzett a Színház és Filmművészeti Főiskolán. A Fővárosi Operettszínházban főiskolás kora óta játszott klasszikus és kortárs szerepekben egyaránt. 1963-ban a luzerni színház szerződtette, ahová disszidált, majd főleg német nyelvetterületen játszott.

a Tiboldi Máriának is el kellett szerződnie később, szintén külföldre, mert nem jutott szóhoz. Volt a Fónay Márta, a Lorán Lenke, Sárdi Janika, Feleki Kamill, Rátonyi Róbert, a két Latabár, Kálmán, és akkor még élt az Árpi bácsi, Hadics László. Kérlek szépen, az nagyon érdekes, hogy minden színház olyan, mint egy lakás, amelyikbe először bemész. Mindegyiknek van egy hangulata, egy atmoszférája, ami olyan... Meséltem, hogy a Vidám Színpad a szeretet színháza volt. Tehát ott szerették egymást, aggódtak egymásért, tehát ha látták, hogy valakivel baj van, addig mondogatták, hogy mondd már, mi a bajod, és összefogtak és segítettek, abszolút édesek voltak. ... Na és hogy az Operettszínházban mi volt... Most egy ilyen szeretetből átjönni ide, ahol abszolút profik dolgoztak, mindenki a helyén volt, mindenki tudta, hogy mi az ő dolga. És ha már az Operettszínházról beszélünk, ott általában kategóriákban gondolkodnak, hogy ez szubrettnek jó, az egy buffó satöbbi... Érdekes, hogy én nem értem be ezekbe a kategóriákba, hogy szubrett vagy primadonna például, hanem valami köztes, mondjuk komika, meg érdekes módon, mindenek.

az én fachom¹⁹

A zenés játékban, musicalben nincs annyira határok közé szorítva sem zeneileg, sem szerepileg a figura, mint az operában, operettben, ezért én nagyon sok zenés játékot, musicalt játszottam. Persze, akkor még csak elvétve tűztek műsorra egy-egy musicalt, mint, mondjuk a *Csókolj meg, Katám!*-at, de abból is adódott az én skatulyám, hogy nem skatulyáztak be, hogy szubrett, vagy primadonna vagy mi, tehát könnyű helyzetben voltam. Először is az volt a dolgom, hogy elfogadtassam a társulattal azt, hogy én ilyen vagyok, én így énekelek, és én ezt tudom. És ha már elfogadtak, akkor már kezdtek hozzászokni és megszeretni, mert nagyon speciális hangom volt, ez a tele tüdős, és vidám, és fiatal és friss. A Bródy Tamás²⁰ karmester egyszer szólt, hogy szerinte el tudnám énekelni a *Sybillben*²¹ a Sarah szerepét, mert hallja bennem azt a hangot, és kérte, hogy tanuljam meg, csináljuk meg. Nekem az nincs meg itt bent, a gigában, de egyszer talán el tudom énekelni. Legyen igaza, gondoltam, és megtanultam, el is énekeltem, aztán olyan hangszálcsumót kaptam, hogy örület. Így nem lehet erőltetni, ami nincs. Azt mondta: „*Na jó, magának volt igaza !*” – és ez ritka, tehát így aztán errefele nem mentem, és inkább a musical lett az én fachom.

az én módszerem

Én, hogy is mondjam, ha a titkaimra vagy kíváncsi, én minden szerepnél úgy indultam el, hogy miután énekelni többet énekeltem, mint játszottam akkoriban, megengedték nekem azt, bármi darab volt, hogy megnézzem a kottát, el tudom-e majd énekelni. Szerencsémre, ha nem tudtam volna elénekelni, akkor a Vili letranszponálta nekem. Először is, a családom az mindig zenélt, a génjeimben benne van a zene, otthon, amikor én kicsi lány voltam, otthon cimbalom volt, mert erdélyiek vagyunk, és ott az volt akkor a divat. Aztán, mikor az iskolában zongorázni tanultam, klasszikust természetesen, és olyan szegények voltunk, akkor olyan helyzetben voltunk, hogy nem tudtunk zongorát venni, és nem tudtam másképp gyakorolni, hát rajzoltam magamnak egy klaviatúrát, néztem a kottát és hallottam a zenét a papírzongorából. Emiatt sokkal jobb lett a hallásom, mint ami ide kellett, de hát nem lehet mindent egyszerre megkapni a Jóistentől, s akkor a klasszikus zenélést felváltotta a megélhetésem, mert, amiről nem beszéltünk eddig, hogy kellett azért a stúdiókat valamiből fizetni. Így kezdtem el dolgozni a vendéglátóban, de ahhoz is el kellett menjek vizsgázni, 25

¹⁹ „Fach” (német), jelentése fiók, polc, szak, a zenés színházban általában hangfajt vagy szerepkategóriát jelöl.

²⁰ Bródy Tamás (1913-1990) karmester, zeneszerző. A Zeneakadémián 1933-ban végzett, utána szimfonikus zenekaroknál vendégeskedett bel- és külföldön, 5 évig a Vígszínházban, majd 1947-től 26 évig volt a Fővárosi Operettszínház karmestere, zeneszerzője, egyik legmeghatározóbb zenei vezetője.

²¹ Jacobi Viktor, Martos Ferenc, Bródy Miksa operettje, ősbemutatója 1914. február 27-én volt a Király Színházban.

dalt kellett megtanulni, ugye, amit már említettem, a Romhányi József, Horváth Tivadar-féle ORI Stúdió, ott is tanultam már zeneelméletet, és én tudtam, más kollégákkal ellentétben, hogy a zongorakivonatot hogyan kell olvasni. Szóval, én úgy kezdem, hogy én mindig megnéztem otthon, hogy mennyire tudom elénekelni, és mindig a dalokat próbáltam, ott találok meg a figurát, és úgy megyek bele visszafele. A prózát, ha már megvan a zenés figurád, már könnyebb megformálni.

Egyébként, az nem baj, hogyha valaki tudatos ilyen szinten ezen a pályán. Én tudtam azt, hogy nekem milyen hiányosságaim vannak, és pontosan azért kezdtem el időben tanulni, mindent tanulni, amit csak lehet. És tudtam azt, hogy nekem az esztétika és a filozófia, az hiány. Minden mást meg lehet tanulni, külön-külön, de hogy összefüggéseket láss, hogy logikád legyen, hogy úgy nézz a világra, hogy ne csak nézz, hanem láss is, azt ezekből lehet elsajátítani. És akkor indult, amit egyesek „foxi-maxi egyetemnek” gúnyoltak, egy ilyen speciális tanszak, öt éves, államvizsgás, amit olyanoknak csináltak, hogy szinkronrendező, filmrendező, akinek nem volt meg az ilyen fajta alapos képzésük, tehát ilyenek, akik a szakmában vannak, de előrébb kellett, hogy lépjenek, és oda jelentkeztem velük együtt. Én most is úgy vagyok, tudod, hogyha valami érdekel, akkor egyszerűen elkezdek tanulni, elkezdek foglalkozni vele.

én ilyen vagyok

Tehát, először azt kellett megértetni, hogy én ilyen vagyok, és ezt tudom, aztán ezt megszokták, és szeretik. Picit mindig próbáltam kitörni belőle, hogy... hogy mondjam... Én szakosítva vagyok, „erőszakosítva”, ezt szoktam mindig mondani. Rögeszmésen, pedig szerettem kísérletezni, mindég. A szerepekben is. Nem szerettem, ha korlátok vannak. Lehet velem beszélni, de az elképzeléseimből nem nagyon engedek.

Még visszatérve a régi hangulatra, akkor olyan volt, hogy azt ki kellett érdemelni, hogy ki mehet a sztáröltözőbe. Amikor idejöttem, az Operettszínház éppen átépítették²² és szemben, a mai Tháliában játszottunk, tehát ott ment a Maya is, és ott volt az első premierem is, magyar darab, *Békebeli háború*²³ volt a címe, és érdekes volt nekem ez, amikor az *Abigélt*²⁴ néhány éve ott játszottuk, hogy mennyire párhuzamosan fut az életemben a két színház. De ott volt a *Knock out*²⁵, a *Lóvá tett lovagok*²⁶ és főleg a *West Side Story*²⁷ Anitája... És mikor ide visszaköltöztünk, akkor itt a sztáröltöző egy három személyes öltöző volt, a fodrász mellett rögtön, ahol úgy öltöztek, hogy Petress Zsuzsa, Németh Marika, meg egy vendég esetleg, ha operett ment. Ha musical ment, akkor a Petress helyén ült a Galambos vagy a Lehoczky, és a Németh Marika helyén ültem én. Most volt a Németh Marika-műsor a televízióban, és azért mondtam azt, hogy egy tükörnél ültünk 25 évig. Tehát mindenkivel nekem személyesen kellett a csatát megnyernem, itt az volt a szokás... Nem úgy, mint most, hogy mész a folyosón, neked ütköznek, és azt se mondják, hogy bikk-makk... Például apróság: én megtanultam azt, hogy én a vasalt, finom, gyönyörűséges, friss ruhában nem ülök le a büfében jelenés előtt, mert nekem dolgoztak rajta. Aztán, ha a színpadon összegyűródik, az más dolog. Tehát a törvényeket meg kellett tanulni. Még azt a törvényt is, hogy aki munkaruhában van és gumitalpú cipőben, attól még ő is ember, és engem szolgál. Minden műszakihoz odamentem bemutatkozni. Én nem tudtam olyat kérni, hogy nekem ne az első pillanatban tegyék... Tehát, a műszakkal, az rendben volt mindig, de külön-külön kellett

²² Az átépítés 1966 júniusától 1971 áprilisáig tartott.

²³ Gyulai Gál Ferenc, Semsei Jenő, Szilágyi György operettjének bemutatója 1967. január 10., rendezte Seregi László.

²⁴ Kocsák Tibor, Miklós Tibor, Somogyi Szilárd musicalje Szabó Magda regényéből, bemutatója 2008. március 27., rendezte Somogyi Szilárd.

²⁵ Lendvay Kamilló Szinétár György Szenes Iván musicalje, bemutatója 1968. december 7., rendezte Seregi László.

²⁶ Darvas Ferenc, Mészöly Dezső zenés játéka, bemutatója 1970. december 11., rendezte Seregi László.

²⁷ Bernstein, Laurents, Sondheim világhírű musicaljének bemutatója a Budai Parkszínpadon 1969. július 3-án, a színházban szeptember 27-én volt, rendezte Vámos László.

minden csatát megvívni a kolleganókkal, ugye a Németh Marikával a varrás volt az összekötő kapocs, a Zentay Anna meg az első anyám volt a *Csókolj meg, Katám!*-ban, a Petressel meg hakniba jártunk. Az is egy más, amikor kocsiban ülsz és jókat beszélgetsz, vagy viszed a Zentayt, amikor én vagyok a sofőr.

a stimm²⁸-kollégák

Na, most a stimm-kollégákkal én egyszer annak idején leültem, még a *Maya*-időszakban. Akkor még nem volt a Kovács Zsuzsi mert ő a Péntek Rézivel²⁹ jött fel később, és azt mondtam nekik: „*Gyerekek, te mást tudsz, te is mást tudsz, én is mást tudok, még ha ugyanazt énekeljük is el... Csináljunk mi is, hárman olyan véd- és dacszövetséget, mint a másik operett-részleg, hogy segítsük egymást!*” Na most, érdekes volt, mert az első külföldi turnén a Lehoczkyval laktam egy szobában, és akkor elkezdte nekem szidni a Galambost, és akkor én - hiába adta „postára” -, amikor hazajöttünk, én nem mondtam tovább, mert köszönöm, hogy megtisztelt a bizalmával, de azt „nem azért mondta”... De azért mondta, csak én nem voltam „postás”. A következőben meg a Galambossal laktam, és az meg a Lehoczkyról mondott ezt-azt, de az sem került ki, tehát rájöttek arra, hogy én nem vagyok jó postás. A legközelebbi alkalommal már ők ültek együtt, és fogták egymás kezét a repülön, és kérdezték tőlük, hogy „*miért fogjátok egymás kezét? Mert hogyha lezuhannánk – mondták – akkor egyszerre haljunk meg*”... Ez vicc, de körülbelül ez volt a hangulat, és az, hogy aztán később hogy alakult, az már csak ostobaság dolga! Amikor az első lehetőségem volt a televízióban, mert én már nagyon sok mindent játszottam, én azonnal ajánlottam őket, mikor kitalálta azt a Fellegi Tamás, hogy *30 év slágerei - Rohan az idő*. Akkor azt olyanokkal akarták, hogy az Almási Éva, a Bencze Ica... És akkor azt mondtam a Vilinek, mert ő hangszerelte: figyelj, legyen ez egy operettszínházi produkció, most van hat olyan ember, akivel ezt meg lehet csinálni, nem biztos, hogy később ilyen lesz. Lehoczky, Kovács Zsuzsi meg én, illetve a fiúk: a Harsányi Frici, a Farkas Bálint és a Németh Sanyi. Nagyon nagy sikere volt ennek a dolognak, és így kezdtünk mi is a másik oldalon feltörekedni, amikor már nem az volt, hogy Operettszínház, hanem operett-musical, és hozták azokat a darabokat, amiket megkíséreltünk bemutatni.

West Side Story

Arról, hogy nekem milyen előnyös helyzetem volt, pontosan azért, mert más voltam, mint a többi, elmesélek neked titkot: a **Bogár Richárd**³⁰ volt a koreográfus, aki, mikor a *West Side Story*-ra készült, tartott egy színész-tánc kurzust, ahol a lépéseket meg lehetett tanulni. És milyen szerencse, hogy ezen én részt vettem, mert amikor három nap alatt kellett beugranom a *West Side Story* Anita nevű szerepébe, mert Galambos szintén babázott - nekem a babák jót hoztak mindég, - akkor 3 nap alatt beugrottam úgy, hogy bezárkóztam egy szobába a szövegkönyvvel, a kottával, és felírtam magamnak a tánclépéseket is. Mindegyiknek volt neve: fésű, kereszt, átló, satöbbi, hogy meg tudjam jegyezni. Az első előadáson a táncos kollégáim ezeket a vezényszavakat súgták, és annyira próbáltak segíteni, hogy ettől ők bakiztak. Én nem tévesztettem, de a koncentrációtól annyira kimerültem, hogy a meghajlás után összeestem a függöny mögött. Mert mindég azt mondta a Ricsi nekem: „*Na, ez lenne a koreográfia, fordítsd le magadra!*” Pontosan emiatt, hogy ő észrevette, hogy más vagyok, mint azok. És le is fordítottam, aztán kialakult ebből az, ami lett. Egyedül a szöveg volt az,

²⁸ Stimm”, német zenei szakszó: ugyanabban a szólamban, hangszeren, szerepben, szerepkörben.

²⁹ Horváth Jenő, Stark Tibor, Zoltán Pál zenés játéka, bemutatója 1969. május 2., rendezte Lovas Edit/Vámos László.

³⁰ Bogár Richárd (1924-1986) táncművész, koreográfus. Az 1960-as évektől kezdődően ő honosította meg a magyar zenés színpadon az akrobatikus revű-, ill. jazztáncot amit a műfaj specialistájaként a Fővárosi Operettszínház balettegyüttesével magas művészi szintre emelt.

ami nem lehetett más, mert az kötött. S akkor azt mondta nekem a Ricsi: „*Küszködsz vele, mi?*” Mondtam: *Igen. „Nem baj, csináld, azt is, ahogy akarod, te vagy a szólista.”* S ez nagy dolog volt, biztatott... A Vámos pedig azt mondta: „*A maga szerepe főszerep, arra kell vigyázni, inkább arra figyeljen, hogy milyenek a kontaktusok a többi szereplővel, mert ha az megvan, akkor megvan a figura.*” Voltak nagy elvárásai, de amikor így átbeszéltünk valamit, megpróbáltam. Esküszöm neked: én azt csináltam, amit előző nap, de mégis, ettől a beszélgetéstől azt hiszem, hogy mégis valami új gondolat született, valami más lett. Szóval vele értelmiségi, szellemi szinten lehetett mindent megbeszélni... És nem azt mondta, hogy maga mért nem tudja ezt úgy megcsinálni, ahogy én kérem, ő pontosan tudta azt, hogy kivel milyen módon kell bánni.

Piros karaván³¹

A *Piros karaván*ban nekem eredetileg egy oldal volt a szerepem. Ez volt Szakcsi Lakatos Béla és Csemer Géza első musicalje és az én „nagy”kiugrásom... Cigányélet és vízió két részben – szólt a plakát. A téma akkor is bizarr volt, de Vámos László rendező patikamérleg-pontossággal tudta, miből mennyit lehet, szólt nekem és én megtanultam, mert tudtam hogy a roma jól áll nekem, ezt csináltam a lokálokban is, és akkor kértem, a Szakcsit, hogy úgy szeretnék egy siratót, ha lehetne... És meg tudtam vele beszélni, csodákat tett... Volt abban egy nagy táncos kép, „Aki engem egyszer látott”, a „Piros dunyha”, s annak a zenéjére írtak nekem egy szöveget, és az volt az én nagy számom! Persze pikánsra vettem a figurát: vörös paróka tíz centis fekete lenövással, nejlonkabát, leszaladt harisnya, összekoszolt pulcsi, de kényelmes cipő! Még megvan, egy kicsit kopott, hiszen vad szerelmes jelenetek és táncok során szolgált. Olyan dolgokat fedeztem fel magamban az előadások során, amelyekről nem is tudtam, hogy léteznek. Nem a kis-, hanem a nagyördögöt!

ki az a Felföldi?...

Kéred, hogy meséljek **Honthy Hannáról**³². Kérlek szépen, ugye attól, hogy ő az operett nagymama volt, nem találkoztam vele itt, Budapesten, bár amikor néztem az előadásait, mindig kuncogtam rajta. De ő is járt színházba, és amikor megnézte a *Piros karaván*t ugyanúgy érkezett, mint mindig, amikor még nincs teljesen sötét, tehát még fény van. Első sor közepén ült, mint mindig, és mikor meglátta a világosító, hogy jön a Hannuska, egy „kopf”³³-ot adott, hogy nehogya elessen. És csak azt látta a közönség, hogy egyszer csak világosabb lesz s jön a Honthy, aki úgy ment be a sorába, hogy háttal volt a színpadnak, és akkor leült középre, és a táskáját úgy kitette a rámpára. Nem tudta, hogy mit fog kapni, hogy mind ilyen rongyos, büdös romák ott rohangásznak a táskája fölött ide-oda, valami irtalmatlan volt a füst, meg a por, meg a trágárság, meg minden... És ahogy ült, úgy láttuk, hogy egyre inkább lefagyott a Hannuska. Úgy jött, hogy élményre kész, de nem erre számított. És akkor szünetben el is ment. Ez volt azt hiszem, az első előadás, amit nem tudott végignézni. De akkor már rossz pontot kapott tőlem, mondtam magamban, hogy na, jössz te még egyszer az én utcámba!

Talán beszéltem már arról, hogy egy időben szerencsés helyzetbe került az Operettszínház, mert a Hannának a legjobb barátnője lett a Furceva asszony, aki a nagy Szovjetunió kulturális miniszter asszonya volt. Így aztán Hannuska 70-dik születésnapját ötször ünnepeltük meg Moszkvában, merthogy mindig ki kellett mennünk egy gálaműsorral. Ezt én soha nem tudtam,

³¹ Bemutatója 1974. március 16-án volt.

³² Honthy Hanna (Hügel Hajnalka 1893-1978) először 1925/26-ban volt a Fővárosi Operettszínház művésze. 1930-49 között vendégként csak szerepre szerződött, pl. 1931-ben a *Maya* címszerepére. 1949-től véglegesen a színház tagja maradt, kedvéért, az idősödő primadonna szerepkörét megteremtve, írta át a Kellér-Békeffy páros a *Csárdáskirálynőt* és a *Luxemburg grófját*.

³³ „Kopf” (német), jelentése fej, színházban fejkép-fény.

hogy hányadszor, meg hol tart, de örültem neki, többek között a Mayát is eljátszottuk, mert az olyan trouvaille volt akkor, ugye a **Fényes Szabolcs** nagyon szép dallamokat írt, nagyon fülbemászót, és nagyon nagy sikerű előadás volt, az volt a zenés turné, hogy egy operettet vittünk, a Mayát vittük és egy gálaműsort.

És akkor volt egy olyan turné, amiben én a Mayában, a Honthy meg a Csárdáskirálynőben, és közte egy gálaműsor. Előtte még egy mondat: ugye a Mayát, azt Moszkvában játszottuk először, ahol a Maya ugyanolyan, mint a május elseje, ugyanúgy írják a plakáton. Azt hitte a szovjet nép, hogy ez valami május elsejei ünnepség, és pont úgy voltunk, hogy április 26-án utaztunk, és egy 4000 személyes, nagy kultúrházban játszottunk, és érdeklődés volt, de jöttek mondani, hogy nem fogytak jól a jegyek, mert csak fél ház lesz, ez nagy szégyen, de annyira nagy siker lett, hogy elment a híre, és még két előadást kellett utána játszani. A Russzija szállóban laktunk, és megjelenik az előadás napján egy fegyveres katona egy hatalmas rhododendron - bokorral. És mondja, hogy ezt a Felföldinek hozta estére, és a születésnapomon a színpadon kell átadni! Akkor a párt és a szakszervezet úgy összeszaladt, a **Keszler Pál**³⁴ volt az igazgató, meg a Hadics Laci a párttitkár, gondold el, hogy „*jaj, Istenem, mi lesz most, hogy lesz ez...*” Mondtam: megoldom a problémát. Átrendezitek a finálét, ha engem középre raktok, akkor ennek a katonának azt kell mondani, hogy hozza oda a virágot középre hozzám. Hát, nagy kő esett le a szívükről, le is ment a gálaműsor, Honthystól. Behozták a tapsba a virágot, úgy álltunk, Honthy, Rátonyi és én. És jön a virág... És a Hanna meg eljátszotta, érted, hogy az az ő virága, és átvette helyettem... hát én a körmömet rágtam... Na, rendben van, ha már így történt, megyünk haza este, akkor a Galambossal laktam, de nem tudtunk fürdeni, mert berakták a kádba a virágot, visszahozták hozzám. Minden folyosón, ugye ott ült a gyezsurnájá, és egyszer csak ordibálást hallunk: „*a virágom, a legszebb virágom, hol a virágom?*” Kereste a Hanna a virágot. Szegény öltöztetőnőjéhez - talán az Etuka volt, aki kesztyűben öltöztette a sterilitás miatt - akkor odamentem és mondtam neki, hogy vigye át a virágot a Hannushoz, mert így legalább meg tudunk fürdeni. Fogta, és a gyezsurnájával, a nagydarab asszonnyal átvitték a virágot, s közben beszaladt a nagy kiabálásra a Hadics és mondta: Hannuska, nagyon szép az a virág, de azt tulajdonképpen a Felföldi kapta. „*Az ki? Ki az a Felföldi?*” Ez volt a megismerkedésünk... Na, aztán másnap megmutatták, hogy ki vagyok, akkor odajött és kedveskedni akart, hogy én milyen népszerű vagyok itt Moszkvában, a premieren ekkora virágot katona hozza, hogy ki lehet ez, és – tudod, ő mindig olyan nagyon okos csaj volt – este odajött, nagyon kedves volt és azt mondta: „*Ilyen gyönyörű virágot!*” Messziről indult el, érted? „*És milyen szép vagy, mutasd, milyen szépen vagy festve! És ezt hogy kell?*” És ettől kezdve annyira kedvet kapott hozzám, hogy nekem kellett minden este kifesteni. Bementem öt órakor, kifestettem magam, és akkor őt kellett, hogy olyan szép legyen, mint én. Na most, tudod, van egy olyan, hogyha a ceruza... rajzolsz, és a ceruza előtt a bőr megy, mert öreg, érted, nem sima, hanem tolja, hát az olyan nehéz... Nem tudtam, hogy hogy fog kinézni, de nagyon szerette... Kaptam is tőle egy stólat ajándékba. Majd hazaértünk, s valahol voltunk fellépni a Magyarok Világszövetségével külföldön, és tudtam, hogy ő is ott van, és elvittem a stólat, lássa, mennyire megbecsülöm. „*Milyen szép, mutasd!*” Mondtam, hogy ezt Hannuskától kaptam. „*Igen? Mutasd! Kicsit kölcsönveszem!*” - mondta, felvette, és soha nem adta vissza. Ilyen volt a Hannuska.

Fényes Szabolcs³⁵

Könnyebb helyzetben vagyok, hogyha Fényes Szabolcsról kell beszéljek, merthogy jártunk az asztaltársaságába, férjem, Körmeny Vili sokat dolgozott velük, meg a Romhányi Jóska,

³⁴ Keszler Pál 1979-1990 között volt a színház igazgatója.

³⁵ Fényes Szabolcs (1912-1986) zeneszerző, dalszerző. Kétszer volt a Fővárosi Operettszínház igazgatója: 1942-1948 között magánbérlejként, 1957-1959 között állami kinevezésként, de első, nemzetközi hírnevet hozó darabját, a *Mayát* is itt mutatták be 1931-ben.

Koller György³⁶, Szirtes György³⁷, Ráttonyi Robi... az ilyen nagy brancs volt. Körülbelül húszan tartoztak bele, minden előadás után, eleinte a Rátkai klubban, utána mikor az megszűnt, a Fészek klubban, ott volt egy asztal. Úgy is hívták ezt a társaságot, hogy „Marasztal”, mert mindenki ott volt záróráig, de tudod miért? Mert aki elment, azt rögtön meg-mar-tuk, rögtön kidumáltuk. A másik értelme, hogy marasztal, hogy maradj még egy kicsit. Hát ez volt a „Marasztal”. Most ott mindent, ami esemény volt a színházakban, vagy az előadásokat, amit megnéztünk, ott mindenkit kibeszéltünk. A Szabolcs, az egy egészen speciális ember volt. Volt két Fényes Szabolcs-est is, amiben szerencsém volt szerepelni, az egyik az *Egy Fényes-est*, a másik pedig Kellér konferálásával szintén Fényes-dalokkal, tehát övele a zenén keresztül ismerkedhettem meg. Ezek televíziós műsorok voltak. Ő szinte „primadonna” volt, olyan élethelyzetei voltak, hogy ő már fiatal korában „megkóstolhatta,” hogy milyen a siker, és hogy mi az, hogyha valakit szeretnek. Ő egy szerethető ember volt, ezzel nem élt vissza, de élt vele. És nagyon ismerte az embereket – egyébként nagyváradi születésű volt -, olyan rálátása volt mindenkire, hogy három mondat után tudta, hogy ki milyen. De a huncutságaival, a sztorijaival ő egy kedves, nagyon szeretnivaló ember volt mindég. Felesége, a **Csikós Rózsika**³⁸ a világon a legjobb szubrett volt itt az ő igazgatása alatt, és amikor jött egy olyan szocialista törvény, hogy ugyanazon színházban nem dolgozhat a férj és a feleség - például, amikor a Szirtes György itt maradt ügyvezetőnek, a feleségének, a Thury Évikének át kellett szerződnie a Vidám Színpadra -, és amikor elment nyugdíjba a Szabolcs, a Rózsika is abbahagyta itt a dolgokat. De két ilyen kiegyensúlyozott, aranyos, hogy mondjam... csillagszemű embert, ahogy sugárzott róluk... keveset láttam, tudod, úgy megérzed azt, hogy ki milyen ember... jó volt a társaságában lenni, s a Szabolcs annyira édes ember volt.

Ő nagyon sokat dolgozott a Vilivel, ugyanis, amikor megírta a melódiát, remekül hangszerelt, de sokszor félt ő maga hangszerelni a saját dolgait, emiatt mindent a Vili hangszerelt neki. Akkor ez egy foglalkozás volt, nem úgy, mint mostanában, hogy beütöm a gépbe, és aztán szól valahogy, érted? És a Vili tudott mindent úgy hangszerelni, ahogy a régi, nagy klasszikus operettek szóltak, itt viszont attól, ahogy a Szabolcs írt, kicsit szabadabb lett a dolog, ő imádta ezt a zenét, és például a *Rejtély* című filmslágert 22 féleképpen hangszereltette meg a Vilivel. Lubickolt abban, hogy amit éppen elképzelt, azt Vilivel meg tudja csináltatni. Tehát nagyon jó volt vele dolgozni, megbízható és precíz volt. Huncutkodott, rosszalkodott mindig ott a társaságban... Ha tetszett neki valami történet, akkor azt ötször – tízszer elmeséltette, olyan bizonyos időközönként... De okos, bölcs ember volt, jó igazgató, kétszer is és jó muzsikus.

a Galambos³⁹

Most eszembe jutott valami. Volt a *Szerdán tavasz lesz* című darabja. Abban játszottam a fogorvosnő főszerepet, amit a mostani felújításban a Janza Kata. És ebben volt a Dayka Margitka utolsó színházi szerepe, egy kitelepített grófnő, és ezt rendezte a **Kerényi Miklós Gábor** '83-ban, aki akkor itt volt éppen rendező, és itt történt az, amikor a Galambos, hú, hogy viselkedett... Mert volt egy összpróba, ahol értékelt mindenkit a becenevén „Kero”, és odajutott a Margitkához, és azt mondta: „*Margitka, letérdelek, fantasztikus, és olyan boldogság a művésznővel dolgozni! Mindent tud, amit a pályáról lehet tudni. De most arra kérem, mindent felejtessen el*”... Hú...Tudod, mikor az embernek megnyúlik a füle... S akkor

³⁶ Koller György (1923-1996) feltehetően a nagy képzőművészeti mecénás és gyűjtőről van szó.

³⁷ Szirtes György (1923-2009), színházi szakember. 1949-től a Fővárosi Operettszínházban művészeti titkár, majd gazdasági, később üzemigazgató, 1962-től a Magyar Állami Operaház gazdasági igazgatója nyugdíjazásáig.

³⁸ Csikós Rózsika (1913-1992) színész, táncosnő, az egyik legelismertebb operettszubrett volt, nemzetközi karrierrel, filmszerepekkel. A Fővárosi Operettszínházban férje, Fényes Szabolcs igazgatói periódusai alatt játszott, 1949-től visszavonult, csak két évre tért vissza 1957-59 között.

³⁹ Galambos Erzsike (1934-) színművész, prózai és énekes színházi és filmszerepekben, klasszikus szubrett és kortárs zenés játékok, musical főszerepeiben egyaránt emlékezetes alakított, 1964-1983 között volt a színház tagja.

azt mondta az Erzszi: „*Mit mondott? Hogy rossz a szerepben?*” Hú... Nahát, aztán nagyon nagy balhét csapott az Erzszi a Kero miatt, de hogy aztán miért ment el tőlünk, az az Ő története, talán kérdezd meg tőle...

A *Chicago* a következő sztorim: a **Seregi László**⁴⁰ rendezte, mert akkor már a **Vámos László** főrendezőnk nagyon a Nemzeti felé igyekezett, de ő találta ki, hogy legyen a *Chicago*. Beszélgettek a szereposztásról, majd mondta a Vámos, hogy neki van egy ötlete, egy elképzelése ezzel kapcsolatban. „*Játssza el a nálam most végzett két növendék, az Udvarias Kati és a Csongrádi Kati.*” És akkor kigúvadt a Seregi László szeme, és azt mondta: „*Igen? Hát velük te rendezd meg! Miért, neked mi az elképzelésed? Nekem két ilyen őss-asszony kell, mint a Galambos meg a Felföldi, ezek megeszik egymást a színpadon!*” És akkor kitaláltuk azt az Erzsivel - ellenreklám, tudod -, hogy ha jött az egyik oldalon az utcán, akkor én átmentem a másik oldalra, tehát lássák, hogy úgy gyűlölik ezek egymást, hogy megeszik, gyilkolják ezek egymást, mert ugye mindig a Galambos szerepeit a másik szereposztásban a Felföldi játszotta. Közben mi egy öltözőben öltöztünk, és röhögünk ezen, meg sztoriztunk, hogy az „embereink”... A Petrovics Emil zeneszerző, Galambos Erzszi férje, a Sinkovits Imre meg a Vili együtt jártak egy óbudai iskolába, még gyerekkorukban, a Petrovics, a Sinkovits – csupa „vics”... Tehát jó haverok voltak ők is, együtt jártunk sielni, és jó barátságban voltunk, sokat nevtünk, mindig volt valami heccelés, jópofaság! Például, amikor mi ajándékot kaptunk az embereinktől, azt mindig bevittük megmutatni egymásnak. Gyűrűnél kezdtük, aztán amikor behozta a Galambos a kis televíziót, mondom: Hagyd már otthon! Ennyi mindent ne cipelj be! Dicsekedett, hogy ilyeneket kap... Nagyon szép időszakunk volt, tényleg, fantasztikus. Olyan volt, mint a rendes teniszversenyen, ahol nem a teniszfallal játszol, ott tekintet volt és tét volt! Irtó jó partner volt a Galambos, precíz, pontos, profi, nagyon maximalista, nagyon jó volt.

Felföldi, a „külföldi”

Volt olyan, hogy nem volt sok dolgom a színházban, de én azt az időszakot is megoldottam, mert akkor jöttek be azok a dolgok, hogy a Magyarok Világszövetségénél húsz éven át lehettem a kultúra utazó nagykövete. És ott mindig olyan műsorokban léptem fel, ahol nemcsak énekeltem, hanem konferáltam is, és a sokműfajúságomnál fogva például a Simándytól a Sinkovitsig, vagy a Sass Jóskaig át tudtam kötni hangulatilag azt a részt, érted, olyan műsort találtam ki, amely jól áthidalta a műfajokat ezeken a gálákon a Világszövetségben. Velük sokat utaztam, és ezért egy időben a nevemet átfordítva a kollégáim úgy hívtak, hogy ez a Felföldi nem „belföldi”, hanem a „külföldi” Anikó.

Gáspár Margit és az én Elizám

A külfölddel kapcsolatban viszont eszembe jutott egy nagyon érdekes történet, amelynek tanúja is voltam, hogy a **Gáspár Margit**⁴¹-nak, amikor már nem volt igazgatója, mégis mennyire szívügye volt ez a színház, hogy törődött az Operettszínházzal. Neki nagyon-nagy kapcsolatai voltak külfölddel, és ha lehetősége volt, segített minket, és hozzá is lehetett fordulni, nem véletlen, amikor igazgató volt, a színház egybeforr a nevével. Nagyon bölcs, okos, tudatos, nagyszerű asszony volt különben. Lehetett rá számítani, és a kapcsolatokkal nagyon jól tudott bánni. Például idejött az akkori NDK televízióból egy úr, mert keresett tőlünk színészeket zenés szerepre operába, operettre, musicalbe, de mondta, hogy nem csak a televízióban, de az ottani operában is dolgozik, tehát több dologban utazik.

⁴⁰Seregi László (1928-1991) színházi rendező, igazgató. A 60-as évektől kezdődően a Fővárosi Operettszínház egyik legmeghatározóbb színházművésze, 1963-1972 között főrendezője, 1979-1989 között rendezője volt.

⁴¹Gáspár Margit (1905-1994) író, műfordító, színházigazgató. 1949-1956 között volt a Fővárosi Operettszínház egyik legmeghatározóbb igazgatója.

És megkereste a Gáspár Margitot, aki behozta őt a színházba, de először a **Házy Erzsébet**⁴² ajánlotta az Operaházból. A Házy nagyon is szimpatikus lett a német embernek, meg is beszéltek mindent, mi lesz a szerep, melyik opera, hogy lesz, mint lesz, majd amikor már elbúcsúztak meghatóan, csak akkor szólt vissza az ajtóból a Házy Erzsi: „*Egyet elfelejtettem megkérdezni: ez Kelet - vagy Nyugat-Berlinben lesz?*” És nem vállalta be persze, mert Kelet-Berlinben volt.

A másik kiszemelt áldozat, az a **Lehoczky Zsuzsa** volt, aki akkoriban nagyon szerelmes volt a férjébe, a Tichy Lajos focistába, megvolt már a baba is, ugye, és hát jól tartotta a családot, remek háziasszony volt, süttött-főzött, és ahol lehetőség adódott, például akkor is bevásárolt, mielőtt bejött erre a beszélgetésre, és ahogy leült, felakasztotta a szék karfájára a friss husikával teli nejlon cekkerét. Elkezdtek beszélgetni, mondta a német, hogy *My Fair Lady*-ügyben keresi a Lehót, megbeszéltek mindent, hogy lesz, de túl sokáig tartott a dolog, mert nem nagyon értettek szót, hogy mikor kéne menni, hogy legyen az egyeztetéssel, és a hús a szatyorban lassan olvadni és csepegni kezdett. Megkérdezte a Zsuzsi: „*már mindent tudok, a My Fair Lady a kisujjamban van, de ha németül kell énekelni vagy eljátszani, én németül nem tudok.*” Azt válaszolta az úr, hogy igen, németül, s így nem jött létre az üzlet.

A harmadik résztvevő én voltam, aki akkor jöttem Amerikából - ez '71-ben volt -, amikor egy olyan turnén vettem részt, amiben a Karády Katalin és a Svéd Sándor léptek fel, és az idős Járóka Sándor és zenekara, és Virág Verával, egy népdalénekesessel. Vili volt a zenei vezető, zongorista, és én. Ott, akkor készítettek egy leporellót, képekkel, mindennel, ahogy szokás Amerikában, úgy, ahogy az illett. Megérkeztem és bemutatkoztam, és természetesen olyan ruhák voltak rajtam, ami új és amerikai, és akkor már láttam, ahogy megmutattam neki a leporellót, hogy tetszem neki. „*Hát ez remek!*” - mondta „*És mit kéne csinálni?*” – kérdeztem. „*Hát a My Fair Lady Elizáját.*” - válaszolta. Mondom, ugye németül? „*Tud? Nem. De mindent meg lehet tanulni. Tessék ideküldeni az anyagot, és akkor megtanuljuk!*”. Gáspár Margit akkor azt mondta nekem, hogy „*Na, végre valaki, aki emberi módon közeledett az egészhez!*” Kérdezte, hogy itt a színházban mit játszok, én megmondtam, hogy most éppen olyat játszom, hogy nem játszom... Így kerültem akkor Berlinbe. Én tudatosan készültem erre a csak a nevében könnyű pályára, hiszen meg kellett tanulnom mind prózában, mind énekben, zenében, táncban profi módon teljesíteni – és ez már eleve kizárja a meglepő helyzeteket! De ez a teljesség a színpadi szerepekben is így volt, mert ha úgy éreztem, hogy nekem ez a szerep „jár” az élettől, a pályától, hát elutaztam érte a világ végére is! Ez volt a *My Fair Lady* Elizája, amivel Berlinben, németül, nagyon megleptem a német közönséget, kirobbanó személyes sikerem volt.

Bál a Savoyban Triesztben

Aztán, ha jól emlékszem, '75-ben, első ízben Triesztben játszottam operettet, méghozzá a *Bál a Savoyban* Daisy Parkereként, amit **Bársony Rózsának**⁴³ köszönhetek. Mostanában sokat hangzik el a neve az *Én és a kisöcsém* kapcsán, hiszen ez volt az utolsó operettszínházi bemutatója '49-ben, ezt követően elhagyta az országot, és külföldön telepedett le. Rettenetesen nagy sztár volt, nemcsak itthon, hanem szerte a világban. Ráadásul **Ábrahám Pál** szerelmes volt bele, úgyhogy minden darabot neki írt. Ilyen volt a *Bál a Savoyban* is, amit 16 nyelven játszott el. Olaszországban legalább 10 évig. Amikor néhány évvel később felújították a darabot, arra kérték Rózsikát, játssza el a régi szerepét, ő azonban azt mondta,

⁴² Házy Erzsébet (1929-1982) operaénekes, szoprán, 1951-ben debütált a magyar Állami Operaházban, amelynek haláláig tagja maradt. Nagyoperettek főszerepeit is szívesen énekelte.

⁴³ Bársony (Sonnenschein) Rózi (1909-1972) színész, táncosnő. Már 16 évesen kapott kisebb szerepeket a Király Színházban, 25 éves koráig Amerikát is megjárta, sőt a 30-as években Ábrahám Pál operettjeinek főszerepeiben német városokban, Londonban, illetve német filmekben nagy népszerűsége tett szert. A Fővárosi Operettszínházban 1934-ben, 1936-ban, 1949-ben játszotta ugyanezeket a szerepeit. A kommunizmus elől Bécsbe emigrált, olasz és osztrák színházak és fesztiválok ünnepelt sztárja lett. A 60-as évek közepétől többször hazalátogatott és fellépett, családja az Operettszínházban emlékgyűrűt alapított két évad legjobb szubrettje kitüntetésére.

elbúcsúzott a közönségtől, tudni kell abbahagyni, de ha megengedik, ajánl maga helyett valakit. Eljött az Operettszínházba, és minden előadást megnézett, majd a végén felírt egy nevet. Akkor ment a *Two Gentlemen of Verona*, ment a *Piros karaván*, és ment az *Ellopott futár*, ahol Marlene, a halaskofa voltam, tehát volt miből választani. Néhány hét múlva táviratot kaptam a trieszti Teatro Verdiből, amiben felkértek Daisy Parker szerepére. Megtanultam a szerepemet egykori osztályfőnököm, az olasz fordító Karsai Lucia segítségével. Az olvasópróbán olasz kollégáim mégis fetrengtek a nevetéstől, amikor meghallották, hogy beszélek. A hangsúlyok még csak-csak mentek, a sebességgel viszont gond volt. Ezt követően minden nap, stopperrel, szöveggyorsító próbákat tartottunk a sűgóval. Óriási siker volt, négy évig játszottam. Nekem akkor fogalmam sem volt, hogy e mögött Rózsika áll, csak a premieren tudtam meg, amire természetesen eljött ő is... mert tudod, úgy van Nyugaton, hogy ha valahol van valamilyen új premier, operett vagy bármi, az eredeti főszereplőt is meghívják. Ennek a trieszti fesztiválnak nagy visszhangja volt mindig, rangos, mert idejönnek a szakemberek, és volt egy nyugat-berlini tévés csapat, akik akkor csináltak rólam egy portréfilmet. Előbb csináltak német portréfilmet rólam, mint magyart, mert a magyart, azt csak 50 éves koromra csinálták, de akkor meg még nem voltam 40 se. Annyira megszerettek Triesztben, hogy még elhozták nekem a *Chicagói hercegnőt*, **Kálmán Imre** első jazzoperettjét, amit akkor még nem ismert itthon senki, akkor én már eljátszottam a címszerepét, ugye, amit most a Fischl Mónika játszik, az olaszoknál, a hang hazájában játszottam el ezt a szerepet úgy, hogy az eredeti operett-felállítás volt, és én, aki amerikai milliomos vagyok, egy oktávval lejjebb énekeltem. És a Vili egy kicsit megdzsesszesítette az én dolgaimat. És akkor, kérlek szépen, nem nőnek voltam öltöztetve, mint a Savoyban, hanem fiúnak, fiús ruhában. Lépcsőt soha nem érintettem fölfele, hanem egyik fiú felkapott, áttett a másíknak, és ugyanazt csináltam, mint ahogy az Oszvald Marika csinálta, csak nem itthon. Megvolt a tigrisbukfenc, minden, ami kell, az átforgatás, én is mindent tudtam, de itthon ez az ő kenyere. Ő még mindig, most is azt csinálja, és nagyon tisztelem érte, hogy még vállalkozik erre.

2010-ben nagy meglepetés ért, sok-sok év után ismét meghívtak, hogy vegyek részt egy olasz produkcióban, ami a gödöllői kastélyban is színre került, Sissy életútja a naplóján keresztül. Tehát, amikor nem gondolkoztak bennem a színházamban, én így vészeltem át...

rendezőik

Kérlek szépen, én külön-külön dolgoztam természetesen velük, és mindegyikkel más-más kontaktusban voltam.

A **Vámos László**⁴⁴ az *Vámos Tanár Úr* volt, érted... A főiskolán volt osztálya, és volt rangja, ugye, a Madách Színházból jött ide át, tehát neki már sokkal nagyobb rálátása volt mindenre, ő nagyon komolyan vette ezt az egész szakmát, és nagyon szigorú volt. Én próbáltam nála keresni egy – nem a szívéhez vezető - utat, mert oda nehéz volt eljutni, nem is nagyon vágytam rá, akkor Almási Évával voltak nagy szerelemben amúgy is, de éppen akkor építette a házát, és akkor jött az én trükköm, mert mi meg előtte építettük a Bimbó úti házát, és egyszer szóba hoztam nála: „*Hallom, hogy építkeznek? Mi most vagyunk túl egy építkezésen, minden műszaki ember megvan, tehát ha valamire szükség van: ács, lakatos, vízszerező, szívesen ajánlom...*” Ezen kapva-kapott, nagyon szerette, hogyha már kitaposott úton járhat, úgyhogy ez lett az a téma, amelynek segítségével közelebb kerültem hozzá, de látta, hogy velem másféleképpen kell kommunikálni, mint a többiekkel, mert egyszer, mikor már nem is

⁴⁴ Vámos László (1928-1996) rendező, igazgató. 1950-ben szerezte diplomáját a Színház-és Filmművészeti Főiskolán, amelynek később tanszékvezető tanára lett. A Fővárosi Operettszínháznak 1967-től előbb másodállásban, majd 1974-től 1980-ig hivatalosan is a főrendezője lett, és alapvetően meghatározta a színház arculatát.

tudom, mit rendezett, külön oda mentem hozzá, hogy: „*Tanár Úr! Ne legyen velem türelmetlen, mert én nem tudok így próbálni, és én így nem szeretek próbálni*” - és megértette. A Vámos jól ismerte az embereket. Ő sok olyan színészt, egyéniséget hozott ide, akikben gondolkodott... akkor nem voltak még ilyen nagyszabású, ilyen látványos előadások, mint a mostani műsorban, amihez nagy társulat kell. Neki egy kicsit szűkebb keretek között kellett gondolkodnia, választani, mint például a Piros karavánban, amibe az utánpótlást a főiskoláról hozta. Mert itt a színházban akkor már a Mikolay László - féle stúdió⁴⁵ működött, az nagyon jó és hasznos volt, de inkább operetteseket neveltek, mert ott is frissíteni kellett. Vámos László úgy rendezett, hogy a színészt próbálta úgy helyretenni, hogyha látta, hogy küszködik a színpadon, akkor nem az volt, hogy fölördít, hanem leült vele beszélgetni, és azt mondta, hogy: „*Te, mi lenne, hogyha azt próbálnád meg... mert itt ezzel is más a kontaktus, a másik szereplővel is más, tehát más a közeledés...*” – valahogy így próbált.

A **Seregi Laci** pajtáskodó, barátkozó, igazi haver volt, meg lehetett vele mindent beszélni, ha valami nem úgy tetszett, nem úgy akartam, akkor azt mondta: „*Jó, hát akkor próbáld meg úgy!*” Ő egy nagyon aranyos, igazi bohém, remek ember volt, nagyon jó szeme volt, csak az ő „közlekedési módja” volt más, mint a Vámosé. A végeredmény ott komolykodóbb volt, itt meg „műfajibb”, könnyedebb, érted? Nagyon értette ezt az egész műfajt a Seregi is, és irtó jó dolgokat csinált. A végeredmény a fontos, a siker, nem?

Mondok neked valami érdekeset. A „**Kero**”⁴⁶ óta nekem a színházban három premierem volt igazából: az *Elizabeth*, a *Jövőre, Veled* és az *Abigél*. Ez a három premierem volt, a többi, az másodszeresposztás volt. A *Mozart*ban a Molnár Piroska volt elől, vagy a másik szeresposztásban, mindegy hogy finomítod, a *Maricában* is a Lehoczky van előbb, a *Cirkuszhercegnőben* is... Ezt el kellett tudni viselni, hosszú évek óta. Én soha nem tettem meg neki azt a boldogságot, hogy bemenjek hozzá és kérjek, hogy ezt szeretném, vagy azt szeretném, vagy ezt mért nem játszom, azt mért vette el. Nem tettem meg neki soha ezt a boldogságáért... Én elfogadtam, ha a főigazgatónak ez a véleménye rólam, akkor ezt így kell elfogadni. Most végre, az *Amerikai komédia* tényleg premierem volt, én ezt tudom igazán játszani, az ilyen szerepet, ami gazdag és elegáns. Én nem akarom dicsérni a Kerót, de hogyha tudták, hogy itt van a házban, akkor feszesebb volt az előadás, és nem olyan, mint amikor nincs bent... Kell időnként egy negatív érzés, hogy összerázzon...

Szóval, mindenkinek megvolt a maga előnye és a maga hátránya. Én soha nem kerültem velük olyan nexusba, hogy tudják, nekem mi a véleményem róluk. Soha nem kerültünk olyan helyzetbe, hogy én véleményeztem volna őket bárhol is. Én pontosan tudtam, hogy nekem hol a helyem a színházban, mit akarok eljátszani, mit szeretnék eljátszani, és mi az, ami jut.

karmesterek

Kérdezed, hogy a karmester mennyire befolyásolta a munkámat, hát nézzük sorba.

A **Bródy Tamás** volt itt az első karmesterem, aki egy fantasztikus ember volt. Olyan egyéniség volt, hogy ha te főntről nézted, csak azt láttad, hogy a kis mutatójja egy picit így mozog, de csak egy picit. És akkor rászólt a zenekarra, hogy „*forte, mutatom, nem látják ?!*” És olyan füle volt, hogy például a hárfásunk, a Gizike, amikor éppen uzsonnázott vagy kötött, és későn szállt be, odaszólt neki, hogy: „*Gizike, rosszul húzza a lóbórt!*” Irtó dolgai voltak! Szóval a lényeg az, hogy őrá jó volt ránézni, mert figyelned kellett, mert ilyen piciben csinálta, érted? Olyan abszolút hallása volt, hogy amikor a Farkas Bálint nagyon igyekezett a *West Side Story* egyik jelenetében... egy létrán próbálták a *Maria* című dalt, akkor a Bródy a

⁴⁵ Mikolay László (1936 – 2008) rendező. 1964-től a Fővárosi Operettszínház játékmestere és rendezője, a 70-es évek végétől a színházon belül működő Zenés Színészképző Stúdió vezető tanára volt.

⁴⁶ Kerényi Miklós Gábor (1950-) rendező, igazgató. Pályáját, amatőr színházi múltját követően a Kecskeméti Katona József Színházban kezdte, majd 1981-89 között a Fővárosi Operettszínház rendezője volt. 2001-ben pályázat útján elnyerte a színház igazgatói posztját, amelynek 2014-ig főigazgatója, nyugdíjazásáig művészeti vezetője volt.

kisujjával felfelé mutatott neki, és akkor a Bálint fölment egy lépcsőfokot. Aztán megint így csinált, és megint fölment a Bálint egy fokkal, majd amikor már nem volt hova mennie, és így csinált megint a Bródy, azt mondta: „*Karnagy úr, már nincs hova menni.*” Azt mondja Bródy: „*Mert nem menni kell, hanem énekelni, följebb!*” Hát, ilyen humora volt. Abszolút oda kellett rá figyelni. Neki ez volt a titka, hogy ő „picit mutat”.

Aztán a Piros karavánban a **Bíró Attila**⁴⁷. Ő is aranyos ember volt, a kisugárzása pláne... A *Piros karavánba* belefért az, hogy a zsebkendő négy sarkát megkötötte, felhúzta a fejére a legnagyobb drámai résznél, mert lenn ült, nem láthatta a közönség, és úgy húzta fel, hogy a fülét bedugta abba, és amikor az jött, hogy „*tá-párá-rará-puk-puk!*” – akkor kiugrott a két füle a taktusra, úgyhogy nem is mozgatta a kezét, de olyan kontaktust tudott ezzel teremteni, hogy érted, mikor láttuk, hogy fölteszi azt az izét, a fejére, akkor már tudtuk, igyekeznünk kell... Nagyon édes, mulatságos volt, de ő ezért tudott fegyelmet tartani. Mindegyik ember más.

Maklár László⁴⁸. Vele az első dolgom igazán a *Chicagóban* volt, de már onnan ismertem, amikor a Madách Színházban csinálta a *Macskákat*. Na, most ott senki nem tudta elénekelni az eredetit, tehát itt jött be a Körmendi Vilmos a képbe, áthangszerelt, transzponált, készült ebből biztonsági felvétel is, de azt mondta, azt soha ne használják, csak ha valaki rekedt, beteg lett. És akkor a Laci, aki nagyon szeretett volna az Operettbe kerülni, s mivel összekerültek a Vilivel a *Macskák* alatt, jó barátságot ápoltak, többször megkérdezte tőle, hogy az Operettszínházban mi a helyzet? Ugye, a Vili már néhányszor dolgozott itt a Fényes Szabolcs miatt, fel is kérték már, hogy jöjjön az Operettbe zeneigazgatónak, de nem vállalta. Nem akarta otthagyni a rádiót, meg az otthoni, saját munkáit, de szerintem nem is lett volna neki jó ez a mindennapi munka... S akkor kérdezte tőle a Keszler Pál, hogy mi a véleménye Maklárról. Ő mondta, hogy remek, abszolút megbízható, jó erre a posztra. Ugyan nincs meg a kellő végzettsége, mert ütő szakon végzett, de jó lesz. Így is lett. Tehát akkor ő engem már ismert a Vili által. Maximális jóindulattal voltunk egymás iránt. De én egy muzikális ember vagyok, először nem a kottafejeket tanulom meg, mert nem tudom azt úgy pontosan leénekelni, hanem hallásból én lefordítom magamra, és én szaladgálok benne össze-vissza, de a taktusban benne vagyok, semmi nem változik, és én így szeretek muzsikálni. Hát a hang is egy hangszer! S akkor volt egy olyan dalom a *Chicagóban*, hogy a figurám kezdi mesélni az életét, és egyszer csak, ugye, belekap a nótába és azt mondja, hogy: „*Kishúgom és én együtt léptünk fel, kishúgom és én csúcsra értünk fel, kishúgom és én...*” satöbbi. Nem mint a metronóm, érted, hanem a teljes szabadság, boldogság tudatában énekeltem, és ő jött utánam, mert ő is muzsikál... És ennél meghatóbb dolog nem eshetett velem, mert ott engem elismert azzal, hogy hagyott boldogulni. Ha nekem ez így jó, akkor úgy legyen. Nagyon fontos, hogy empátiakészsége legyen egy karmesternek!

musical, operett

A musical- és operettjátás között van különbség, főleg énektechnikailag... Tehát például, régen az szabály volt, hogy az operettet nem hangosítják, vagy legfeljebb térmikrofonokkal... Annak idején a *West Side Story*nál is csak térmikrofon volt, most meg sokszor az operettet is hangosítjuk. Persze a legutóbbi átépítésnél még rosszabb lett a színház akusztikája. A másik technika se zavar, csak nem kellene látni a mikroportot, ahova rád ragasztják, s akkor nincs vele bajom. De mégis, a két műfaj előadó technikája mást kíván, az „adok/veszek” - ben van különbség. Nekem technikailag egyikkel sem volt problémám, illetve hát, mondtam már, hogy én mindig mindent lefordítottam magamra, az én adottságaimra. Például nem tudja

⁴⁷ Bíró Attila (1932-) karmester, zeneszerző, zongorista. 1970-től 1987-ig volt a Fővárosi Operettszínház karmestere.

⁴⁸ Maklár László (1950-) karmester, főzeneigazgató. Pályáját Vaszy Viktor mellett mint zenei asszisztens és korrepetitor kezdte, 1976-tól a Madách Színház zenei vezetője lett. 1979-től 2019-ig volt a színház zene-, ill. főzeneigazgatója, a klasszikus operettrepertoár mellett ő vezényelte szinte az összes nagysikerű magyar, illetve világhírű musical magyarországi ősbemutatóját.

senki, hogy a *Luxemburg grófjába* azért került be a „*Cherchez la femme*”, mert kellett a miniszterekkel való jelenetben nekem valami nóta, hisz jóval később jön a *Polkatáncos*. A **Váradi Katalin**⁴⁹ volt a zenei vezető-karmester, és meg tudtam vele beszélni, hogy még valamit keressen nekem. S akkor kitalálta ezt a *Cherchez la femme*-ot. Mivel itthon ritkán játszottam operettet, első randevúmrá **Lehár Ferenc** 1997-ig vártam. A *Luxemburg grófjában* Madame Fleuryt kaptam, olyan Sir Basiljaim voltak, mint Agárdy Gábor, vagy Koltai Róbert, és németül Dézsy Szabó Gábor. Várady Katalinhoz fűződik a legszörnyűbb valós történetem. Van egy nyomasztó, visszatérő álmom: elmondom a színpadon a végszót, és nem szólal meg a zene... Addig-addig álmodtam ezt, amíg egyszer a valóságban is megtörtént egy szolnoki vendéglátékon, amikor a Luxemburg grófja nagyjelenetben a nagybelépő végszavait elmondtam és nem szólalt meg a zene, megismételtem, ám a zene csaknem indult el. Meglepetésemre a karnagy nő tölcseért formálva a kezéből, jól érthetően felszólt a színpadra: „*Nincs meg a kotta!*” Úgy éreztem, megnyílik alattam a föld... Addig hajlongtam, amíg megtapsoltattam magam, mintha elénekeltem volna a dalt, majd a közönség derűjétől kísérve, a tőlem szokatlan módon kibotorkáltam a színpadról.

Szóval, a különbség a játszás stílusában van, mert az operettnak vannak törvényei, hogy hogy kelsz föl, hogy viselkedsz, milyen a ruhád, milyen a díszlet, hogy kell abban élni, mi a gesztusrendszer. A musical – attól függ, hogy mi a téma. Korszerűen kell játszani, mai hangon kell beszélni, a mai gesztusrendszert használad, hiszen ez egy új műfaj, ez az operettnak a gyereke. Ugyanúgy van benne ez a tagozódás, ugye, hogy primadonna, bonviván, táncos komikus, szubrett, csak nem hangoztatják ezt, mint az operettnél. Ugyanaz a szerkezeti felosztás, csak éppen korszerű, realista, és mai nyelven kell beszélni, nem lehet affektálni olyan operettes hanghordozással, mint a Hannuskáé volt, aki a saját paródiája lett a végén.

Nagy találkozás volt számomra az *Elisabeth*, két szerepet is játszottam benne. Az első felvonásban még a bajor hercegné, Ludovika vagyok, a másodikban viszont annak a „francia műintézetnek” a tulajdonosa, ahol Ferenc József elkapja azt a bizonyos betegséget. Szeretem **Lévay Szilveszter**⁵⁰ zenéjét, örültem, hogy a *Mozart!*-ban is játszhattam. A klezmermuzsikán kívül a *Menyasszonytáncban*⁵¹ az is jó volt, hogy ismét együtt játszhattunk és táncolhattunk Mednyánszky Ágival, Kovács Zsuzsával és Papadimitriu Athinával. Aztán jött egy szerep, amit sokan nem értettek, miért fogadtam el egy akkor, kezdő rendező, Somogyi Szilárd hívására. A *Jövőre, Veled, Itt!* című zenés játékban a híres Bernard Slade darabjában ugyanis én vagyok a „nyomtalanító” Takarítónő, és ez a figura egészen más, mint amiket eddig játszottam, minden előadáson boldogan randevúozom a seprűvel.

Kálmán-család

Hogy a **Kálmán-családról** van-e valami benyomásom, ismertem-e közülük valakit? Kálmán Vera elég sokat volt itt, tudomásom szerint... Akkor én még nem szerepeltem operettekben, pláne Kálmán-operettekben. Az első találkozásom az a Kálmán Imre-é volt, amikor is azt hiszem, a születésének a 100. évfordulója volt... Na, akkor egy kicsit kutakodtam. Akkor volt az, hogy megtaláltam az „*Én vagyok a Fedák Sári szobalánya*” című akkori nagy slágert... És volt az a jubileumi vers, a *Prologus*, amit a Heltai Jenő írt a színház megnyitójára 1922-ben, akkor azt elmondtam a műsorban, végig konferáltam, összekötő szövegekkel,

⁴⁹ Váradi Katalin (1948-2015) karmester, zongoraművész, tanár. Pályáját tanítással kezdte, 1980-ban hívta karmesternek Vámos László az Operettszínházba, amelynek 1984-től 2004-ig, 20 évig az első karmester volt.

⁵⁰ Lévay Szilveszter (Sylvester Levay 1945-) Grammy-díjas zeneszerző, hangszerelő, zongorista. A szabadkai magyar születésű, Németországban élő szerző rockzenészként, dalszerzőként szerzett nemzetközi hírnevet, majd Hollywoodba került filmzeneirónak. Michael Kunze szövegíró társával alkottak Európában és Japánban nagysikerű musicaleket, az *Elisabeth*, a *Mozart!*, a *Rebecca* az elmúlt 20 év legnagyobb musicalsikeréi közé tartoznak a Budapesti Operettszínházban.

⁵¹ Jávori Ferenc, Miklós Tibor musicalje, a szövegkönyvet Kállai István és Böhm György írta Indig Ottó *Torockói menyasszony* című művéből, bemutatója Béres Attila rendezésében 2006-ban volt a színházban.

mindennel, tehát az egy elég felnőtt dolog volt. S akkor például a *Chicagói hercegnőből* is elénekeltam a Mary dalát ebben a Kálmán Imre-gálában, méghozzá úgy, hogy az énekkar bent volt a színpadon. A Vámos rendezte, ez nagyon emlékezetes volt.

Én a lányával, a Kálmán Yvonne-nal találkoztam. Itt voltam azon a műsoron is, amikor a Charles fia jött emlékezni, és ahelyett, hogy az édesapja valamelyik fantasztikus melódiáját játszotta volna, leült és a saját szerzeményeit zongorázta. Van otthon Kálmán Imre fényképem, van Lehár képem is, illetve azon csak a keret van meg, amin azt írja, hogy „*Imádom a magyar lányokat!*”... De rengeteg relikviám van, Csikós Rózsától is szerződés, Fényes Szabolcstól egy irat, amikor mint igazgatónak jelentést kellett írnia, hogy ki milyen megbízható, meg hogy van ez-az... azt eltettem, mert én gyűjtögetek, sok ilyenem van...

szinkron

Nagyon sokat szinkronizáltam, és mindazokat a szerepeket, prózai szerepeket, amiket nem játszhattam el prózai színházban, azokat a szinkronban mind megkaptam. Ez fantasztikus dolog, mert emiatt aztán, én azt mondom, hogy nekem nincs szerep, amit én nem játszottam el. Én egy boldog ember vagyok, kiegyensúlyozott ember vagyok, arról nem beszélve, hogy világsztároknak adhattam a hangomat. Például, milyen hülyeség volt, hogy a színház annak idején a *Ghost*⁵²-ot nem velem játszatta el. Tudod mért? Mert én szinkronizáltam a Whoopi Goldberget, azért kaptam nivódíjat! Na most, az egy külön dili volt, mondom, akkor jöttem rá, hogy nekem ilyen hangjaim is vannak. A Senta Bergertől kezdve a Claudia Cardinale, Sophia Loren... ugye, az emberek tudatában benne volt, hogy én olaszul játszottam, és az olasz szöveg az olyan sűrű, hogy ha lefordítják magyarra, akkor bizony sűrű a magyar szöveg is. Tehát csak olyan tudja, aki tud pörgetni az olasz után, érted? Meg sokat rosszul is fordítottak, akkor segítettem, hogy nem úgy van. Tehát az összes olyan hölgyet megszemélyesítettem, aki nekem való volt, tudod Felföldi és a temperamentum...

a színházon túl...

Én körülbelül 30 éve vizsgáztatok. Nemcsak az Operettszínházban, hanem akár vidéken, művészeti szakközépiskolákban is, vagy színházaknál is, hogyha valakinek *Színész II-je* van, és főszerepeket játszik, lemegyünk megnézni egy előadást, hogy a *Színész I-et* megadhatjuk neki. Így például egyszerre kapta a Rómeóra a Szabó Dávid és a Bálint Ádám a *Színész I-et*. És a Szulák Andrea is így kapta a *Színész I-et*... Ez felelősség is, és az az érdekes, hogy van egy vizsgálóadás, megnézed, meghallgatod, utána van egy értékelés. Emberenként elmondod, hogy te mit láttál, hogy láttad... Például annál szomorúbb nincs, amikor mondja valaki az elméletet bevágta, mondom: és meséj nekem, légy szíves a Dayka Margitkáról. Azt mondja: Kiről? A pályára készül, és nem tudja, ki az a Dayka Margit. Na, ezek nagyon szomorú dolgok... Mondjuk, jó, hogy vannak ezek az iskolák, mert azt a három órát nem az utcán tölti, ha nem is lesz belőle semmi, de egy kommunikációs ismerete van, bárhol helyezkedik el. Én is nagyon sokat tanulok belőle. Nekem készülni kell arra, hogy nehogy átverjenek, érted? Mondanak valamit, nekem észre kell venni, hogy mi van? És fölkészülni olyanokkal, nem zavaró kérdéssel, hanem, ha látod, hogy megakad, tudd továbbvinni és úgy kérdezni.

A *MASZK Országos Színészegyesület* elnökségi tagjaként járom az országot, ahol fellépek, ott is a kollégákat nézem, ismerek sok mindenkit, tudok sok mindenről, próbálok intézkedni, segíteni. Felújította a MASZK a régen szokásos jutalomjátékot. Azelőtt az úgy volt, hogy ha valakinek megrendezték, a bevételt megkaptam, a teljes bevételt. Hát ezt most fölújítottuk úgy,

⁵² A világhírű amerikai filmből készült musicalt a színház 2013. május 31-én mutatta be Kerényi Miklós Gábor rendezésében, amelyben Whoopi Goldberg szerepét Szulák Andrea játszotta.

hog az első két sor bevétele az ünnepeleté. Ezért nagyon sok előadást nézek én emiatt, hogy akit köszönteni kell, Benedek Miklóstól kezdve, és olyan jópofa érzés az, amikor a vastapsolók egész este dolgoznak. Tordai Terit köszöntöttem mostanában, szóval jó érzés, kimegyek, és nem tudják, hogy miről van szó, és a legvégén mondom a nevet... Jó adni! Van a Babazsúr például, ami azt jelenti, hogy ha valaki 65 éves elmúlt, és abban a hónapban születik, akkor azokat behívjuk egy „babazsúrra”. S akkor ott 3-tól 5-ig kávézunk, dumcsizunk, olyan emberek találkoznak, akik 20 éve, akár negyven éve nem látták egymást. Megható számomra.

nekem életem a színház

Én az Operettszínházban több mint 52 éve játszom hűségesen, és szép dolog, ha a színház ezt a hűséget *Örökös Tagsággal* jutalmazta. Most ez az ötvenkét – a pályán töltött hatvanegy – év sok munkával, örömmel és bánattal járt. Nagyon megváltozott azóta a színházi világ, épp annyira, amennyire a világ is megváltozott. Ugyanannyit lazult és feszesedett, gyorsult fel és lett kicsit karcosabb, kevésbé emberközeliből. Én nem szeretem az egy produkcióra összeálló csapatokat, nekem a színház akkor színház, ha ott van egy társulat, amelyik együtt dolgozik, lélegzik, mindenki ismeri a másik bűjait, bajait, örömeit. Ahova természetesen időnként lehet vendéget is hívni. Az Operettszínházban van egy nagyon jó és erős mag. Mellettük pedig helyet és teret kérnek a fiatalok, ami természetes dolog, és borzasztóan fontos, hiszen egy kis vérátömlesztés mindig jót tesz egy társulatnak. Nekem a színház még mindig maga a csoda, a soha el nem múló varázslat.

A boldogság különös érzés. Igazán nem lehet elmesélni, milyen, de megpróbálom. Imádom az operettet, mert csillogó, mesés, fényes, de igazán a musicalbe vagyok szerelmes. A legnagyobb boldogságom pedig az, hogy ilyen jól megférnek egymással egy fedél alatt. Megszámlálhatatlanok azok a színházi előadások, amikben az évek során játszottam, operettet és musicalt egyaránt. Mi ez, ha nem boldogság? Örök mániám a szeretet. Szeretném, hogy ahol én vagyok, ott szeretet legyen. Sokszor kérdezik tőlem, miért vállalom olyan sok társadalmi munkát? Azért, mert szeretem, ha szeretnek. Jó dolog ajándékot kapni, de még jobb adni, ha azon töröd a fejed, mivel szerezhetsz örömet a másinak, és aztán látod az arcán, hogy ez sikerült. Ez a boldogság.

Egy albumba összegyűjtöttem mindent, ami a kezdetektől fogva rólam megjelent: képeket, kritikákat a szerepeimről, de mégsem foglalkoztat a múlt. Nekem fontosabb a közönség szeretete. A színészt ez tartja életben. A siker szépít, fiatalít. Megpróbálom megőrizni magamban az ifjúság, a tudásvágy és a mindent akarás érzését, hiszen nincs annál fantasztikusabb, mint amikor látom, hogy a közönség rám IS figyel, és az előadás végén felzúgó taps nekem IS szól. Ez a boldogság. Én boldog ember vagyok. Én már tudom, hogy nekem élet a színház...

utóhang

(Frank Sinatra My Way című dalára írta Felföldi Anikó, amelyet a 80. éves születésnapjára rendezett jubileumi előadását záró köszöntőjében elénekelt. Kérésére ezzel fejezte be beszélgetésünket.)

Egy út, egy hosszú út, egy életút, mit végig jártam.
Egy út, egy életút, küzdelmes volt, de „játszva” bírtam!
Sok szép, csodás emlék kísért el, és kísért meg újból,
velem maradt, sok régi arc a fénylő múltból.

Egy szó, segítő szó, mi néktek szolt azt szívből adtam,
Egy csók, egy búcsúcsók a legszebb volt, mert Tőled kaptam!
Hogy én, mit mondhatnék? - jó sztorikat a társalgóban
emlékekről, mi elkísért a „rosszban – jóban” !

Nincs megbánás, nincs félelem, hullámvasút az életem.
Volt repülés, volt zuhanás, vad merülés, sok utazás.
Nem fáj a szív, hisz minden szép, mert most is, MA IS játszom én még!!!

A színpad kész, a nézőtér, most reám vár, csakúgy mint régen.
Mit ér a tapsvihár - csak félsiker - mert nem vagy vélem!
Sok szép, csodás emlék, kísért el, s kísért meg újra
emlékezzünk, mert néha kell, a közös múltra!

És most egy számadás az „életről” én megcsináltam.
Itt áll egy ismerős, egy régi arc, sok jó szereppel tarsolyában.
Sok társ, sok útitárs, sok jó tanács, útravalót - azt kaptam!
De konokul, (de) mindig is a magam - választott - útját jártam,
és ezt az utat szórakoztatónak, és élhetőnek találtam!